

6 Funkcje Ciągłe

1. Def. Funkcja $f : D \rightarrow \mathbb{R}$ gdzie $D \subset \mathbb{R}$ jest ciągła w punkcie $a \in D \stackrel{(CH)}{\iff} \forall_{\{x_n\} \in D} \lim_{n \rightarrow \infty} x_n = a \implies \lim_{n \rightarrow \infty} f(x_n) = f(a) \stackrel{(CC)}{\iff} \forall_{\epsilon > 0} \exists_{\delta > 0} \forall_{x \in D} |x - a| < \delta \implies |f(x) - f(a)| < \epsilon$

- (a) T: Jeśli $a \in D$ jest punktem skupienia D , to f jest ciągła w punkcie $a \iff \lim_{x \rightarrow a} f(x) = f(a) \iff \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x)$

Funkcje $c, x, |x|, \sin x, \cos x$ są ciągłe

2. Twierdzenie 6.1: Jeśli funkcje $f, g : D \rightarrow \mathbb{R}$, gdzie $D \subset \mathbb{R}$ są ciągłe w punkcie $a \in D$, to

$f + g, f - g, fg$ też są ciągłe w punkcie a

$\frac{f}{g}$ też jest ciągła w punkcie a jeśli $\forall_{x \in D} g(x) \neq 0$

Đ: Twierdzenie to wynika z def. Heinego ciągłości funkcji i z tw. o ciągłości działań arytmetycznych

Wnioski:

- (a) Każdy wielomian $w(x) = \sum_{k=0}^n a_k x^k$ jest funkcją ciągłą
- (b) Każda funkcja wymierna $\frac{w_1(x)}{w_2(x)}$ jest funkcją ciągłą
- (c) Funkcje $\tan x$ i $\cot x$ są ciągłe
3. Twierdzenie 6.2: Złożenie funkcji ciągłych jest funkcją ciągłą. Dokładniej, jeśli $D_1, D_2 \subset \mathbb{R}$ i $f : D_1 \rightarrow D_2$ jest ciągła w punkcie $a \in D_1$ i $g : D_2 \rightarrow \mathbb{R}$ jest ciągła w punkcie $f(a)$, to złożenie $g \circ f$ ($g \circ f(x) := g(f(x))$) jest ciągłe w punkcie a
- Przykład Funkcja $f(x) = \sin |x|$ jest ciągła
- Funkcja odwrotna do funkcji ciągłej nie musi być funkcją ciągłą - musi być odwracalna

4. Twierdzenie 6.3 (o ciągłości funkcji odwrotnej): Jeśli P to przedział i $f : P \rightarrow Y \subset \mathbb{R}$ jest ciągła i odwracalna, to funkcja odwrotna $f^{-1} : Y \rightarrow P$ też jest funkcją ciągłą.

Wniosek: Funkcje cyklometryczne, tzn $\arcsin x, \arccos x, \arctan x, \operatorname{arccot} x$ to funkcje ciągłe jako funkcje odwrotne

5. Def. Do funkcji elementarnych będziemy zaliczać:

- (a) wielomiany $w(x) = \sum_{k=0}^n a_k x^k$

- (b) funkcje wymierne $\frac{w_1(x)}{w_2(x)}$

- (c) funkcja pierwiastek $\sqrt[n]{x}, n \in \mathbb{N}$

- (d) funkcje trygonometryczne i cyklometryczne

- (e) funkcje wykładniczą a^x gdzie $a > 0$

Jak rozumieć a^x gdy $a > 0$ i $x \in \mathbb{R}$?

- i. Dla $x = 0, a^x = a^0 = 1$

- ii. Dla $x \in \mathbb{N}, a^x = a \cdot \dots \cdot a$ (x czynników)

- iii. Jeśli $x \in \mathbb{Z}$ i $x < 0$ to $a^x = \frac{1}{a^{-x}}$

- iv. Jeśli $x \in \mathbb{Q}$, czyli $x = \frac{n}{m}$, gdzie $n \in \mathbb{N}, m \in \mathbb{Z}$, to $a^x = a^{\frac{n}{m}} = \sqrt[m]{a^n}$

- v. A co jeśli $x \notin \mathbb{Q}$?

Def. Jeśli $a \in [1, \infty)$, to $a^x := \sup\{a^q : q \in \mathbb{Q} \wedge q \leq x\}$ - zbiór niepusty i ograniczony z góry, np. przez $a^{\lfloor x \rfloor + 1}$

$\implies$ ma skończony kres górny

Jeśli $a \in (0, 1)$, to $a^x := \frac{1}{(\frac{1}{a})^x}$

- (f) funkcję logarytmiczną $\log_a x$

6. Twierdzenie 6.4 (własności potęgowania):

- (a) Jeśli $a, b > 0, x, y \in \mathbb{R}$, to $a^{x+y} = a^x \cdot a^y, (a^x)^y = a^{xy}, (ab)^x = a^x \cdot b^x$

- (b) Jeśli $a \in (1, \infty)$, to funkcja $f(x) = a^x$ jest rosnąca i jej zbiór wartości to $(0, \infty)$

- (c) Jeśli $a \in (0, 1)$, to funkcja $f(x) = a^x$ jest malejąca i jej zbiór wartości to $(0, \infty)$

7. Twierdzenie 6.5: Funkcja $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = a^x$, gdzie $a > 0$ jest ciągła, tzn

$$\forall_{x_0 \in \mathbb{R}} \lim_{x \rightarrow x_0} a^x = a^{x_0}$$

8. Def. Niech $a \in (0, 1) \cup (1, \infty)$. Funkcją logarytmiczną nazywamy funkcję $f : (0, \infty) \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \log_a x$, która jest funkcją odwrotną do funkcji $g : \mathbb{R} \rightarrow (0, \infty), g(x) = a^x$

Uwaga: Funkcja logarytmiczna jest funkcją ciągłą jako funkcja odwrotna do funkcji ciągłej określonej na przedziale

9. Funkcja pierwiastek: Na ćwiczeniach, pokazaliśmy, że $\forall_{g \geq 0} \forall_{\{x_n\} \in [0, \infty)} \lim_{x \rightarrow \infty} x_n = g \iff \lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt[4]{x_n} = \sqrt[4]{g}$
 Analogicznie można wykazać, że powyższy fakt zachodzi nie tylko dla pierwiastka stopnia 4 ale dowolnego stopnia $k \in \mathbb{N}$
 Warunek ten oznacza, że $f(x) = \sqrt[k]{x}$ jest funkcją ciągłą w dowolnym punkcie g

10. Twierdzenie 6.6: Każda funkcja elementarna jest funkcją ciągłą.

11. Def (funkcje hyperboliczne):

(a) $\sinh x := \frac{e^x - e^{-x}}{2}, x \in \mathbb{R}$

(b) $\cosh x := \frac{e^x + e^{-x}}{2}, x \in \mathbb{R}$

(c) $\tanh x := \frac{\sinh x}{\cosh x} = \frac{e^x - e^{-x}}{e^x + e^{-x}}, x \in \mathbb{R}$

(d) $\coth x := \frac{\cosh x}{\sinh x} = \frac{e^x + e^{-x}}{e^x - e^{-x}}, x \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$

(e) Uwagi:

i. Pomiędzy funkcjami hiperbolicznymi zachodzą **podobne** związki jak pomiędzy funkcjami trygonometrycznymi, np:

$$\sinh 2x = \frac{e^{2x} - e^{-2x}}{2} = 2 \cdot \frac{e^x + e^{-x}}{2} \cdot \frac{e^x - e^{-x}}{2} = 2 \sinh x \cosh x$$

$$\cosh^2 x - \sinh^2 x = \frac{e^{2x} + 2 + e^{-2x}}{4} - \frac{e^{2x} - 2 + e^{-2x}}{4} = 1$$

ii. Funkcje hiperboliczne są ciągłe, np $\sinh x = \frac{1}{2}(e^x - e^{-x})$

iii.